

การศึกษา

โพชนงค์

ในหนังสือทศวदनต์มีบทสวดที่เรียกว่า โพชนงค์ตั้งที่สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายว่าโพชนงค์เป็นธรรมหมวดหนึ่ง ประกอบด้วย

๑. สติหรือความระลึกคือการมีสติกำกับตัวกำกับใจอยู่กับสิ่งที่กำลังพิจารณาเฉพาะหน้าหลีกเลี่ยงสติเลอะเลือน
๒. ธรรมวิชัยคือการใช้ปัญญาพิจารณาสิ่งที่สติกำหนดไว้ไตร่ตรองเลือกสิ่งที่ใช้ได้เหมาะสม
๓. วิริยะหรือความเพียรคือความแกล้วกล้าเข้มแข็งไม่ถดถอยหรือท้อแท้
๔. ปิติหรือความอิ่มใจคือความปลานปลื้มใจธรรมที่ช่วยให้ปิติ เช่น ระลึกถึงพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ ระลึกถึงศีลหรือการประพฤติดีงามของตน
๕. ปัสสัทธิหรือความสงบกายสงบใจคือความผ่อนคลายกายใจไม่เครียด ไม่กระสับกระส่ายเบาสบาย
๖. สมานธิหรือความมีใจตั้งมั่นคือความมีอารมณ์หนึ่งเดียวไม่ฟุ้งซ่าน จิตย่อมตั้งมั่นเป็นสมานธิ
๗. อุเบกขาหรือความวางเฉย คือความมี

ใจเป็นกลาง นิ่งดูไม่สอดใส่ ไม่แทรกแซง ในสมัยพุทธกาลพระพุทธองค์ได้แสดงโพชนงค์ทั้ง ๗ ประการให้พระมหากัสสปเถระขณะอาพาธเป็นไข้หนักได้ฟังเมื่อฟังจบและพิจารณาตามด้วยดีก็มีความปรี่ดาหายจากอาพาธเป็นปกติและอีกครั้งเมื่อพระมหาโมคคัลลานะเถระอาพาธหนักได้ฟังเมื่อฟังแล้วพิจารณาตามด้วยดีจนจบก็หายอาพาธเช่นกัน ในหนังสือทศวदनต์เรียกพระสูตรทั้ง ๒ นี้ว่า มหากัสสปโพชนงค์สูตรและมหาโมคคัลลานโพชนงค์สูตร

นอกจากนี้ครั้งหนึ่งเมื่อพระพุทธองค์ประชวรหนักอาการไข้กำเริบพอดีพระจุนทเถระเข้าเฝ้าเยี่ยมพระพุทธองค์จึงโปรดให้พระจุนทเถระแสดงโพชนงค์ทั้ง ๗ ถวายพระองค์ เมื่อแสดงถวายจบลงพระพุทธองค์ทรงพอพระทัยตรัสอนุโมทนาว่าโพชนงค์ ๗ นี้ดีนักและทรงหายประชวรในขณะนั้น และเรียกพระสูตรนี้ว่ามหาจุนทโพชนงค์สูตร

โพชนงค์ทั้ง ๓ สูตรนี้โบราณนิยมนิมนต์พระสงฆ์ตั้งแต่ ๕ รูปขึ้นไปสวดให้คนไข้หนักฟังเรียกกันว่า สวดต่อนาม.

กนกวรรณ ทองตะโก